A XII-A SESIUNE ANUALĂ DE RAPOARTE PRIVIND REZULTATELE CERCETĂRILOR ARHEOLOGICE DIN 1977

ALEXANDRU NEMOIANU

În zilele de 9—11 martie 1978 s-au desfășurat în București lucrările celei de a XII-a sesiuni anuale de rapoarte privind rezultatele cercetărilor arheologice din anul 1977.

Sesiunea a fost organizată de către Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Academia de Științe Sociale și Politice a R. S. România și Comisia Centrală de Stat a Patrimoniului Cultural Național, în sălile primitoare ale Muzeului de istorie al R. S. România, cea mai mare unitate muzeistică a țării. Acest eveniment a avut loc în condițiile în care cercetarea istorică și arheologică își capătă un tot mai important și meritat loc în procesul complex al educației patriotice a maselor de oameni ai muncii, în general, și a tinerei generații în special și în perspectiva apropiatei aniversări a 2050 de ani de la crearea primului stat dac, centralizat și independent condus de Burebista.

Lucrările sesiunii s-au desfășurat în cadrul a cinci secțiuni :

— Arheologia comunei primitive, evoluția culturii tracice timpurii.

— Civilizația geto-dacă.

— Arheologia greco-romană. Procesul romanizării.

— Formarea poporului român și a statelor medievale românești.

— Civilizația medievală românească.

În cadrul secțiunilor au fost prezentate 179 de rapoarte.

Ca o constatare generală trebuie reținut faptul că cercetările arheologice s-au îndreptat spre rezolvarea unor probleme majore, fundamentale, ale istoriei patriei.

O serie de comunicări au avut ca teme probleme ale orînduirii comunei primitive. Ele au dovedit odată în plus că teritoriul patriei noastre a fost intens locuit încă din cele mai vechi timpuri. Descoperirea la Ciuperceni (Teleorman) în condiții stratigrafice clare, a unor unelte aparținînd culturii de prund probează convingător acest lucru.

Cercetarea arheologică a epocii geto-dacice a realizat surprinderea unor importante urme privind civilizația materială și spirituală a acestor strămoși ai noștri reliefîndu-se caracterul ei profund original și plămădirea pe teritoriul țării noastre ca o concluzie a întregii dezvoltări anterioare, tocmai acest lucru explicînd impresionanta ei unitate.

Descoperirea de la Lozna (Botoșani) impresionează prin modul excepțional în care s-a păstrat conținutul ei. Depozitul conținînd și numeroase unelte agricole oferă o imagine clară a modului în care geto-dacii își confecționau aceste unelte (coasele erau bătute, iar secerile aveau zimți !) și a nivelului ridicat al cunoștințelor meșteșugărești pe care îl atinseseră.

Cunoașterea procesului de romanizare al geto-dacilor, etapă decisivă în formarea poporului român, și a limbii române, a realizat și ea progrese datorate cercetărilor din cursul anului 1977. Astfel au fost dezvelite și consolidate noi edificii în metropola Daciei, *Ulpia Traiana Sarmizegetusa*, ce vin să întregească imaginea acestui mare oraș în epoca romană.

La Tibiscum-Jupa, în așezarea de lîngă castrul roman, a fost descoperit un atelier-depozit de mărgele, unic pînă în prezent. Acest atelier este important și pentru faptul că pune într-o nouă lumină problema raporturilor dintre provincia romană Dacia și populațiile din afara ei. Săpăturile arheologice practicate în castrele romane au dovedit din nou că între ostașii romani și populația localnică au existat strînse legături. Piesele descoperite în castre au dovedit în același timp că nivelul de dezvoltare al Daciei era același cu cel din provinciile din restul Imperiului roman. Extrem de utile au fost și cercetările întreprinse în așezări rurale din epoca romană. Prezența materialelor romane alături de materiale dacice înfățișează, în chipul cel mai convingător, felul în care s-au împletit cele două civilizații.

O serie de rapoarte au prezentat noi mărturii relevînd revenirea stăpînirii romane la nord de Dunăre în veacul al IV-lea al e.n., fapt de excepțională valoare pentru consolidarea romanității nord-dunărene. Sînt de amintit descoperirile de la Hinova-Mehedinți, Sucidava-Celei și Pietroasele-Buzău.

Alte descoperiri ca cele de la Micia atestă continuitatea de viețuire în așezări romane, într-o formă mai modestă, și după anul 271.

Un mare număr de rapoarte au prezentat noi mărturii despre continuitatea și viețuirea neîntreruptă a populației daco-romane și apoi românești în vatra străbună a spațiului carpato-danubiano-pontic. Se pot menționa săpăturile de la Sighișoara—Cătunul Viilor, unde s-a surprins o viețuire neîntreruptă între secolele IV—XII. Importante sînt și atestările arheologice ale procesului de organizare social-politică a românilor la sfîrșitul mileniului I și începutul celui de-al II-lea al e.n.

Bogate în rezultate au fost săpăturile de la Voivozi-Bihor, care au surprins o întinsă așezare fortificată (cuprinzînd și un lăcaș de cult), centru al unei formațiuni politice românești din veacurile XII—XIII.

Numeroase raporte au prezentat aspecte ale dezvoltării societății în evul mediu în domenii diferite (fortificații, orașe, monumente de artă). Interesante ipoteze privind începuturile construcțiilor din piatră în mediul românesc transilvănean au furnizat săpăturile de la Gurasada-Hunedoara.

Un important cîștig adus de această sesiune îl reprezintă împrejurarea că dacă piesele descoperite contribuie la rezolvarea unor probleme istorice ele reprezintă, în același timp, valoroase exponate muzeale.

Un cuvînt de laudă trebuie adus modului în care au fost prezentate rapoartele, grijii pentru însoțirea lor cu imagini convingătoare (planuri, fotografii, diapozitive), ținutei discuțiilor și asistenței tehnice a personalului Muzeului de istorie al R. S. România.

Faptul că materialele prezentate vor fi curînd publicate, prin grija organizatorilor și cu generosul concurs al Muzeului de istorie al R. S. România, va face ca, încă o dată, aprecierea sesiunii ca un succes să fie îndreptățită.

„PĂCUIUL LUI SOARE", BUCUREȘTI, 1977

PANAIT I. PANAIT

PĂCUIUL LUI SOARE (II). Așezarea medievală, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1977. 202 p. + XXVII pl.

Stațiunea arheologică Păcuiul lui Soare, aflată pe insula cu același nume din apropierea locului de desprindere a brațului Borcea din albia Dunării, stăruie în atenția istoricilor de cîteva decenii. Importantele descoperiri făcute de colectivul de specialiști condus de dr. Petre Diaconu au fost prezentate prin numeroase studii, comunicări și au îmbogățit patrimoniul expozițional al muzeelor din Călărași, Constanța, al Muzeului de istorie al R. S. România ș.a. În 1972 a văzut lumina tiparului primul volum al monografiei acestei importante așezări dunărene, autorii prezentînd monumentele arheologice din sec. X—XI[1]. Cel de-al doilea volum, apărut tot în seria prestigioasei Biblioteci de arheologie, se ocupă cu locuirea medievală din sec. XIII—XV. Sînt grupate în paginile acestei lucrări zece capitole, inegale ca întindere, semnate de Petre Diaconu (I, II, IV, VII), Silvia Baraschi (III, V, VI, VIII), Octavian Iliescu (IX) și M. Mihalcu (X). Ultima parte a cărții, este rezervată rezumatului în limba franceză, explicațiilor figurilor și planșelor, indicelui general și celor 27 de planșe cu desene și fotografii. Din punct de vedere tematic, volumul recenzat își propune redarea tipului de locuință, a activităților economice, autorii oprindu-se, cu predilecție, asupra principalelor categorii de obiecte ce alcătuiesc bogatul inventar arheologic. Ponderea revine celor două capitole consacrate ceramicii medievale. Cu deplină competență sînt prezentate, de asemenea, obiectele de podoabă și de cult, armele și piesele de echipament. O contribuție remarcabilă aduce numismatul O. Iliescu în studiul ce premerge catalogul celor 209 monede descoperite pe șantier la care se adaugă 39 piese găsite întîmplător în raza aceleiași stațiuni. Ultimul capitol semnat de dr. M. Mihalcu întregește tematica bine structurată a volumului, punînd la dispoziția cititorului rezultatele unor analize chimice și la microscopul metalografic, efectuate asupra cîtorva obiecte din fier. Efortul remarcabil al autorilor s-a soldat cu alcătuirea acestei lucrări de înalt prestigiu științific.

Așezarea Păcuiul lui Soare prin multitudinea izvoarelor puse la dispoziția cercetătorului prezintă un interes național cu ample implicații în evoluția societății medievale balcanice. Refăcută, după acțiuni prădalnice, datorate, după părerea autorilor, prezenței triburilor cumane, locuirea de pe insula dunăreană își reia stadiul dezvoltării urbane atins încă din cel de-al XI-lea veac. Deși o bună parte a vetrei a fost spălată de apele fluviului, înainte ca spaclul arheologului să intervină, totuși sînt unele indicii care detașează cu claritate locuirea autohtonă de aici, conferindu-i rolul de centru de schimb și de producție a unor categorii de mărfuri. Argumentele aduse de autori prin atragerea atenției asupra numărului însemnat și variat de monede și podoabe prin surprinderea diferitelor articole de import și prin cantitatea mare de ceramică la care se adaugă observațiile judicioase asupra unor construcții de locuit sînt suficient de concludente în acest sens. Fosta cetate ridicată de bizantini în sec X pentru a controla navigația pe Dunăre în apropierea capitalei themei Paristrion stabilită la Durostorum, s-a menținut și în cea de-a doua etapă a existenței ei ca important centru de producție și de schimb. Așa cum remarcau în cîteva rînduri și autorii monografiei, centrul acesta urban medieval nu putea să-și exercite atributele decît în strînsă și directă legătură cu așezările dunărene, precum și cu cele aflate pe malul Borcei. Prin mărturiile sale incontestabile stațiunea Păcuiul lui Soare dezvăluie componente esențiale ale locuirii autohtone la Dunărea de Jos în sec. XIII—XV, etapă cu profunde semnificații în dezvoltarea economică și în organizarea politică a românilor. Gama ocupațiilor acestor locuitori este cea cunoscută în secolele anterioare și care de fapt vor constitui structura de bază a economiei medievale. De remarcat este însă faptul că locul principal a revenit meșteșugurilor și pescuitului în timp ce agricultura, deși prezentă, rămîne pe plan secundar. Descoperirea unor șantioane din fontă, a mărturiilor procesului de reducere și

https://biblioteca-digitala.ro